

Beretningen som feier tvilen til side om de siste døgnene på Skallum: Slik døde Jonas Lie

Jonas Lie var oppblåst i ansiktet, antagelig litt i bakrus og synlig nervøs. Han tente stadig nye sigaretter og kastet dem halvrukt fra seg. Jonas Lies adjutant, Henrik Rogstad, derimot virket roligere og snakket meget sakte og tydelig. De var begge oppmerksom på at vi gjerne ville ha dem i live, og klar over at de før eller senere ville bli skutt. De tenkte derfor mest på måten å forlate dette liv på.

Slik skildres dramaet på Skallum gård i Asker i en intern Milorg-rapport, siden frigjøringen bevart som en privat utgivelse i 250 nummererte eksemplarer. Her er hjemmefrontens egen fortelling – slik øyenvitnene selv opplevde det historiske dramaet på Skallum

Natten mellom den 8. og 9. mai fikk avsnittsjef Dehli ordre om å gå til angrep på Skallum, da man var redd for at frontkjemperne der skulle gjøre et utfall mot Møllergaten 19 og prøve å befri Quisling. Ved sin rolige og saklige bedømmelse av situasjonen fikk Dehli forhindret at det kom til angrep, og sparte oss derved for det blodbad det sikkert ville blitt. Om morgenen den 9. mai gjaldt derfor den ordre at vi skulle unngå friksjon og bare ha forelegningsvakt. Gruppe 13314 lå på vestsiden av Skallum og bevoktet inn- og utgangene der.

Ved 8-9 tiden om morgenen kjørte en del privatbiler og til og med en buss ut fra Skallum gård gjennom hovedporten mot øst. Frontkjemperne, som viste seg å være fra Skiljebergbataljonen, hadde kledd seg i sivil og prøvde å komme unda. Dette ble meldt til OKO og straks etter fikk vi ordre om å forhindre at flere frontkjemper stakk av. Det ble straks satt ut en vaktlinje som strakk seg fra Lorangjordet i sørøst om Skallum til Stabekk Apotek. Herfra og på vestsiden ned til Lorangjordet hadde 13314 vakt. Da denne gruppe trengte resten av sine folk til Grini, overtok vi et døgn senere vaktholdet og oppgaven i sin helhet.

Ved vaktutskiftningen onsdag den 9. mai om formiddagen, som vi over 6 politifolk med «major» Pramer som sjef. De hadde ringt fra et privathus til Møllergaten 19 etter bil, men ble nå avvæpnet og ført til Ungdomshuset. Her ble de forhørt av Jens og ga følgende forklaring: «Jonas Lie hadde klokken 0001 samme morgen fortalt at krigen var slutt og at han stillet alle fritt om de ville forlate Skallum eller bli igjen og forsvare seg sammen med ham. De var ca. 30 mann fra

bare å trekke av hvis det avtalte signal kom. Fridtjov hadde ledelsen over skarpskytterne.

Presis klokken 14.00 gikk Nic. og Jens oppover innkjørselen, og ut av bunkersen kom Lie og Rogstad. Alle 4 var uten bandolær. Ved møteplassen ble det holdt en avstand på 10 meter, og nazihilsenen ble besvart med vanlig militærhilsen.

Vi lar gruppesjef Jens fortelle om forhandlingene:

«Jonas Lie hadde stålhelmet på hodet, forøvrig SS-uniform med hederstegn og distinksjoner, ridebukser og høye støvler. Rogstad var iført Statspolitets sjefsuniform med lang uniformskappe. Forhandlingene om overgivelse ble straks tatt opp. Det fremgikk til å begynne med ikke helt tydelig hva de forlangte for å overgi seg levende, men vi forsto at de under ingen omstendighet ville overgi seg betingelsesløst, slik som Quisling hadde gjort. Jonas Lie sa at det verste han kunne tenke seg var å bli satt inn på «Nr. 19» som en alminnelig forbyrter.

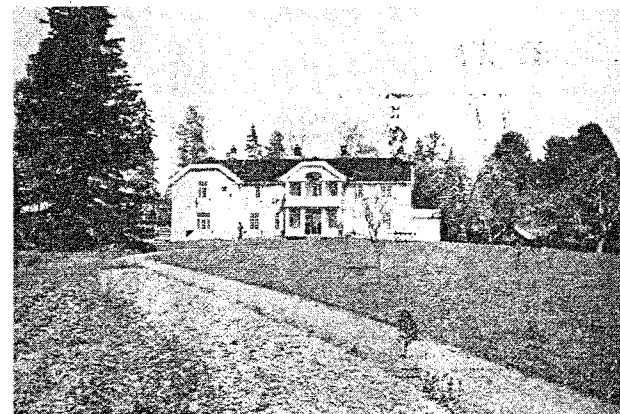
Jonas Lie var oppblåst i ansiktet, antagelig litt i bakrus og synlig nervøs. Han tente stadig nye sigaretter og kastet dem halvrukt fra seg. Rogstad derimot virket roligere og snakket meget sakte og tydelig. De var begge oppmerksom på at vi gjerne ville ha dem i live, og klar over at de før eller senere ville bli skutt. De tenkte derfor mest på måten å forlate dette liv på. Argumentet fra vår side om at det var feigt å ta sitt liv, tette ikke for dem. De ville gjerne ha oss til å angripe dem, for det å falle i kamp synes for Jonas Lie som den mest ærefulle død. For å spare blod, ville de i så fall ikke skyte på oss under angrepet, men over og til siden.

ninger fortalte Lie at han var meget plaget av en russisk malaria, en slags volynsk feber, som han hadde pådratt seg i Russland.

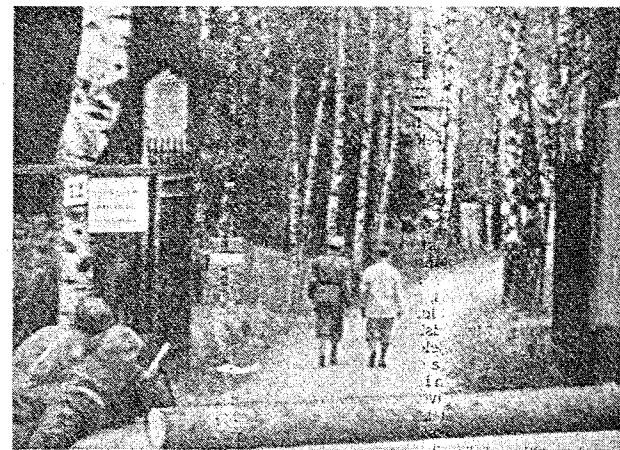
Svaret på tilbudet skulle overbringes ved ny konferanse og vi skulle ringe opp og varsle på forhånd. Lie spurte om våre navn, som vi oppga. Likeledes oppga vi vårt telefonnummer til Ungdomshuset, hvor de kunne ringe hvis det var noe spesielt. Vi avtalte så at vi ikke skulle angripe dem før svaret forelå. Til slutt sa Jonas Lie: «Vi er menn av ære og forhandler deretter. Jeg går ut fra at dere er soldater og at avtalene vil bli overholdt.»

Forhandlingene var slutt og vi forlot Skallums område. De 3 hadde fått en slags våpenstillstand, og deres tilbud ble øyeblikkelig ekspedert til OKO for videreekspedisjon.

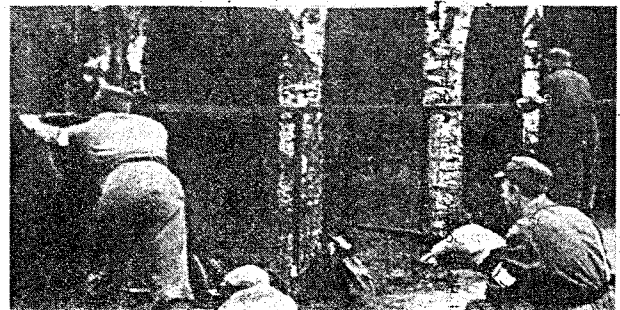
Om kvelden kom det melding fra våre vaktposter om at Lie og Rogstad la ut kabler til forskjellige steder. Dette viste seg senere å være et forsøk på å få oss til å tro at de holdt på med ladningen i kjelleren. Men da vi trodde at ledningene var i orden fra før, tok vi ikke så mye hensyn til det. Senere på kvelden ringte Rogstad til Jens og fortalte at de 3 ville ligge i bunkers 2 om natten, og spurte om hvordan de skulle få beskjed hvis svaret på tilbudet kom. Avtalen ble at vi skulle sende 3 lange glimt fra Stabekk Apotek, hvorfra det var god utsikt til bunkersen. 5 minutter etter skulle Jens ringe. Rogstad ba om å få 20 minutter å gå på før våpenstillstanden var brutt, hvis tilbudet ble avslått. Han ba i samme anledning om at det måtte bli satt inn regulære tropper i det avgjørende angrep, hvortil Jens svarte at det er

Skallum hovedgård: Her døde Jonas Lie og Henrik Rogstad.

Inn til forhandling: Lie ville helst ha en ærefull død.

han Riisnes, som med hendene i været, omringet av 4 jegere med Sten-guns, ble ført nedover. Riisnes rettet seg opp for Jens og sa: «Jonas Lie døde for 1 time siden. Rogstad skjøt seg nå, men jeg velger å stå til ansvar for og ta konsekvensene av mine handlinger.»

Rapporten fra de to jegere som tok i mot Riisnes i Skallum-porten lyder: «Riisnes kom gjennom svingen som vi hadde bevoktning over med vårt Bren-gun. Han kom med et hvitt lommeterkle i høyre hånd og hansker i venstre. Han viftet med lommeterkleet. Vi holdt ham opp og lot ham gå langsomt fremover helt til han kom frem til oss. På avstand kunne vi ikke med sikkerhet se hva han hadde i venstre hånd, og da det var mørkt ba vi ham kaste det fra seg. Det gjorde han og kastet samtidig det hvite lommeterkleet. Han kom mot oss med hendene i været og overga seg. På spørsmålet: «Har De Våpen?» ble svart: «Nei.» Dette ble straks bekreftet ved undersøkelse. Vi sendte øyeblikkelig bud etter gruppesjefen, og bare 50 meter nedenfor porten kom han og overtok fangen. Klokken var nøyaktig 19.30 da Riisnes kom til posten.»

I bil ble Riisnes nå kjørt til OKO. Områdesjefen var nettopp reist ut for å se på bevoktningen av Skallum, og det ble sendt bud etter ham.

Riisnes ble tatt i et foreløpig forhør og forklarte at Jonas Lie samme formiddag hadde fått et anfall av den volynske feber. Han ville ikke at de skulle sende bud etter lege og hadde vært helt fra seg. Først hadde han tatt en pistol og sikket på Riisnes, men våpnet hadde klikket. Deretter hadde han trukket splinten ut av en håndgranat, men heller ikke denne hadde gått av. (Dette har Riisnes forklart overfor politiet. Håndgranaten ble senere funnet demontert). Til slutt hadde Rogstad og Riisnes måttet stenge han inne på et værelse. Det var ikke noe rart at Rogstad under disse forhold hadde virket deprimer i telefonen kl. 17.00. På spørsmålet om Riisnes var sikker på at Lie var død, forklarte han at de hadde vært inne hos ham ved 18-tiden, og at han da var begynt å bli kald. Lie hadde hatt en giftblett på seg, men Riisnes trodde ikke at han hadde tatt den. Han var mest tilbøyelig til å tro på en «naturlig» død som følge av den volynske feber og den veldige spenning. Om Rogstad forklarte Riisnes at han skjøt seg straks etter at han fikk beskjed om at våpenhvilen var oppløst. Først måtte imidlertid Riisnes love ham å skyte et skudd til, så han var helt sikker på at han var død. «Det gjorde jeg», sa Riisnes, «både Rogstad og jeg skjøt i tinningen. Så gikk jeg ned for å overgi meg. Jeg syntes nemlig det

103309

Morgenbladet 2 desember 1983

forbittet
han ville

2

geng (?) hadde vært å forlate stedet.

På Skallum befant seg nå bare Lie, Rogstad, Riisnes og muligens Hauptsturmführer Lindvig og disse hadde sagt at de ville sette seg til motverge. Dessuten befant det seg ca. 250 kilo plastic i den vestre del av kjelleren i hovedbygningen. Ladrningen kunne muligens settes av fra bunkers 2.

Sammen med V/13310 Nic. Sandberg og St/13314 Rolf Husem dro Jens nå rundt for å inspisere vakt-postene. Det eneste liv som kunne ses på Skallum gård, var i en bunkers ca. 60 meter fra hovedbygningen. Gjennom kikkert kunne tydelig sees tre personer, den ene hadde stålhelmet og de to andre uniformsluer. I bunkersen var det mange våpen, bl.a. maskingeværer. Den ene av personene var temmelig sikkert Jonas Lie, og vi kunne se at de av og til gikk opp til hovedbygningen. Jens foreslo å ringe opp og prøve på å få dem til å overgi seg. Som sagt så gjort. Nic. og Jens gikk inn i et hus beliggende 200 meter nordvest for Skallum, hvor det var telefon og hvorfra man gjennom vinduet hadde god oversikt over Skallumområdet. En person gikk nettopp inn i hovedbygningen da Jens ringte opp, og forbindelsen vår var der ganske fort: «Dette er sjefen for de Hjemmestyrker som har omringet Skallum. Hvem taler jeg med?» Svar: «Riisnes». Jens sa så at hvis de som var på Skallum, med et hvitt tørkle og uten våpen gikk nedover hovedoppkjørselen, garanterte han at det ikke skulle bli krummet et hår på deres hoer, samt at de ville bli overlevert til lovlig norsk domstol for å bli dømt etter lovlig norsk rett. Til dette svarte Riisnes: «Her på Skallum er det kun en sjef, og det er Jonas Lie. Jeg må først konferere med ham.» Mens Jens ventet i telefonen, så man gjennom kikkerten at Riisnes løp ned til bunkersen til Jonas Lie og snakket med ham. Noen minutter senere kom han opp igjen og svarte at Lie ville ha forhandlere opp til bunkersen. Dette gikk selvfølgelig Jens ikke med på, men sa at Jonas Lie kunne komme ned til postene ved hovedporten og garanterte at han skulle få fritt leide opp igjen etter forhandlingene. Jonas Lie kon nå selv i telefonen. Han ga tydelig uttrykk for å ha gjort seg ferdig med livet, han ville ikke gå ned til porten og ikke forhandle om overgivelsesbetingelser pr. telefon. Han uttalte: «Jeg er fullt oppmerksom på at det er dere som er herre over situasjonen, men vi er herrer over våre egne liv.» Da han ville bryte forbindelsen, foreslo Jens et møte midtveis mellom bunkersen og porten, uten våpen. Lie samtykket i dette og ba om å få ta med seg Rogstad som adjutant, og Jens ville også ta med seg en adjutant: «Klokken er nå 13.40, vi møtes klokken 14.00.»

Det ble nå satt ut to Brennguns samt en del skarpskyttere som behersket møteplassen. Avtalen var at hvis Jonas Lie eller Rogstad fant på noe lurert, skulle vi kaste oss ned til venstre. Lie og Rogstad skulle hele tiden holdes på kornet, og det var

til å skyte på en av dere». Da de skjønnte at vi foreløpig ikke hadde tenkt å angripe, men bare forhandle om overgivelse, kom Rogstad til slutt frem med følgende betingelser for overgivelse til Hjemmestyrkene:

«Lie, Rogstad og Riisnes skulle behandles som krigsfanger og interneres i officersfangeleire, gjerne for livstid, under garanti for at de aldri skulle stilles for norsk domstol, være seg sivil eller militær. De var dog villige til å la seg avhøre av de norske myndigheter. Alle frontkjempere som ikke hadde gjort noe kriminelt, skulle settes i fangeleire og heller ikke stilles for norsk domstol.

Vi mente at det var små sjanser for godtagelse av slike betingelser, men det gjaldt jo å holde kontakten åpen, så vi lovet å overbringe tilbudet. I forbindelse med betingelsene ble følgende bemerkninger utvekslet. Vi: «Jonas Lie bør eventuelt betingelses for å bli behandlet som krigsfange, men hva med Rogstad og Riisnes?» Lie: «Riisnes har deltatt som frivillig ved fronten en tid, og Rogstad har vært sjef for Statspolitiet siden Martinsen ble skutt. De skulle derfor begge kunne oppfylle fordringene.» Vi: «Hva med alle de frontkjempere som har utført forbrytelser etter at de kom fra fronten?» Både Lie og Rogstad var fullt klar over at mange frontkjempere hadde begått forbrytelser, såsom ran i banker, plyndringer o.l. og var enige i at disse ble stillet for norsk domstol. Det var ganske interessant å legge merke til hvor naturlig uttrykket «norsk domstol» falt.

Under samtalen løp kom vi inn på det sprengstofflager som lå i kjelleren på Skallum, og Lie og Rogstad sa at de ikke hadde noen som helst interesse av å bringe dette til eksplosjon. De var klar over at det var så stort at det ville forvolde store ødeleggelser og koste blod. «Kun i aller ytterste nødsfall», sa de, «vil vi bringe sprengstoffet til eksplosjon, og da lover vi å varsle dere på forhånd.» Vi fremhevet meget sterkt at denne krigen hadde kostet mer enn nok av norsk blod som den hadde gjort, og at vi med alle midler ville hindre at den skulle koste mer.

Jonas Lie var meget interessert i den nye norske regjering. Han påsto også, og så ut som han mente det, at vi bare kom til å bytte besettelsesamt, og var sikker på at den nye ville bli Russland. Da vi sa at en militærkommissjon fra England og USA allerede var kommet til landet og at det var avtale at de vestallierte skulle sørge for ro og orden i Norge og Danmark samt avvapne tyskerne, lot han til å bli meget overrasket. Til en bemerkning fra oss om at vi regnet med at Norge ville være fri for alle utenlandske soldater i løpet av 1945, sa han: «Jeg håper for deres skyld at dere har rett.» Vi kom inn på avsviingen og evakueringen av Finnmark, og han påsto med sin nazistiske tankegang at han kun hadde gjort det fordi han mente det var til Norges beste.

Under noen avsluttende bemerk-

ved angrepet, jo mer «heroisk» ble deres død.

Tidlig om morgenen torsdag den 10. mai ringte Jonas Lie til Jens. Han hadde hørt i radio at hans kone, fru Evju Lie, var arrestert, og at Hjemmestyrkene hadde arrestert barn. Jens svarte nokså skarpt at det nå var slutt med arrestasjoner i fleget som under Lies tid, og at kun folk som hadde gjort noe ble arrestert. Lie ba pent om hvis Hjemmestyrkene hadde noen som helst interesse av å gi ham opplysninger, å få høre sin kones skjebne.

Det var ingen mening i at de 3 på Skallum skulle disponere telefonen, og den ble nå plagget slik at ingen kunne ringe ut fra Skallum og bare Jens inn. Forbindelsen var ordnet slik at han skulle ringe 36990 (prøvebordet Stabekk sentral), angir Sj/13313 og stikkordet «tyttebær», så ville linjen bli åpnet.

Gjennom Ev kom rapport litt senere på dagen at telefonen var åpen. Det viste seg at den daværende kriminalsjef i Oslo hadde forlangt å få en samtale med Skallum for å få dem til å overgi seg. Linjen var etter dette blitt stående åpen.

Det ble ringt til Stabekk Telefonsentral og sagt fra at det var Hjemmestyrkene som hadde Skallumsaken, og at telefonen under ingen omstendighet måtte åpnes uten konferanse med Sj/13313. Mens telefonen i dette tidsrom hadde stått åpen, hadde det lyktes for Reuters korrespondent å få et telefonintervju med Jonas Lie.

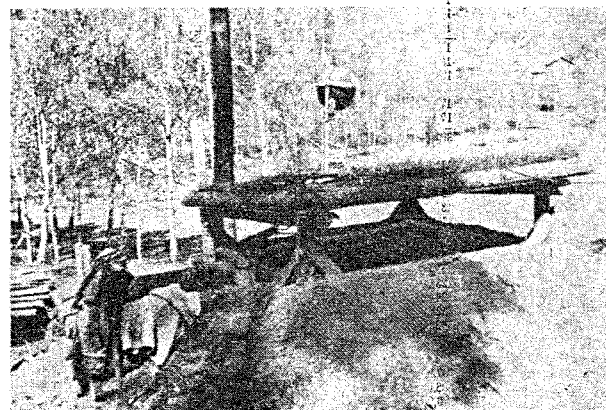
Gårdsbestyrer Simonsen kom samme dag opp på Ungdomshuset og fortalte at kuer og griser oppe på gården ikke fikk mat. Jens ringte opp til Rogstad og fikk det slik at Simonsen kunne komme opp å hente dyrene. Han ble ved dette en interessant person, og Asker og Bærrums Budstikke hadde et veldig intervju med ham om tilstandene på Skallum.

Om kvelden ringte Jens opp til Skallum og Rogstad sa at da de så at de kunne stole på HS, ville de overnatte i hovedbygningen den natten. Samtidig fortalte han at kriminalsjefen hadde ringt, og at Rogstad hadde referert til Sj/13313 og sagt at han hadde forhandlinger i gang med ham.

Ved 23-tiden kom det ordre fra OKO om at Sj/13313 skulle reise opp til den tyske sjef på Lorangjordet, fortelle ham om sprengstofflageret på Skallum som lå ca. 200 meter fra tyskernes foretning, og forsøke å få tyskerne til å angripe Skallum. Kommandanten på Lorangjordet hevdet at hans bestemmelser for våpenstiltanden utelukket en inngripen. Ble det skutt fra Skallum mot tyskerne, ville de skyte igjen, men ellers ikke foreta seg noe. Faren ved sprengladningen engstet ham imidlertid en del og han ba om å bli varslet hvis det var sjanser for at ladingen skulle gå. «Ondt skal ondt fordrive», gikk altså ikke denne gang. Mens Jens var på Lorangjordet, fikk han den tyske sprengningsekspertert tilkalt og spurte ham om hvilke ødeleggelser 250 kilo plastic kunne forårsake. Eksperten mente at alt liv innen 100 meters

Milorgs skarpskyttere på plass i skogen ved Skallum gård.

Den historiske bunkeren som spilte en rolle i dramaet.

Det var våpen nok på Skallum. Her lageret i bunkeren.

omkrets ville gå med, og at det ville bli ødeleggelser innen en omkrets av 700 meter.

Den 11. mai om morgenen ble Sj/13313 kalt til OKO og fikk her ordre om å ringe til Rogstad og si at ledelsen hadde tilbudet under behandling, og at det ikke var umulig at det kunne finnes et kompromiss. Samtidig ble det meddelt Jonas Lie at hans hustru var sluppet fri, hvilket han takket meget for. Ved 17-tiden ble det ringt til Rogstad og meddelt ham at det ikke forelå noe nytt. Han virket da meget deprimeret og syntes det tok lang tid før svaret kom.

KL 18.15 fikk Sj/13313 på ny ordre om å møte i OKO, og foruten Rikspolisjefen og Kriminalsjefen var

også Max Manus med gjeng til stede. Etter en del forhandlinger ble det bestemt at Jens skulle ringe til Skallum og si følgende: «Våpenhvilen er oppsagt. Dere skal pågripes og behandles etter norsk lov. Det vil ikke bli spørsmål om noen slags betingelser, men dere vil ikke bli utsatt for noen overlast.» Rogstad svarte: «Vel, vel, da får De ha takk for denne tiden.» Klokken var da 1915. Jens ringte til Ungdomshuset og sørget for at vaktene rundt Skallum, i alt 25 mann, fikk ordre til å holde seg i dekning, men i skytstillinger. Samtidig ble beordret utsatt et nytt Brenngun og en ny observasjonspost. Det ble ringt til Glommen Tresliperi og elektrisiteten til Skallum beordret avstengt. Kl. 19.25 forlot Jens OKO for å inspisere vaktene. Litt nedenfor Skallumporten møtte

tilbake for å tilsi og gi et brev, som vi hadde skrevet alle tre, og senere var blitt enige om å ødelegge. Det ligger et brev til ingeniør Rogstad fra Henrik Rogstad på bordet i spise-stuen. Han ba om at det måtte bli sendt. Vi hadde en masse våpen og sprengstoff, men det var ikke spørsmål om å bruke det, da vi ikke hadde noen ledninger og ikke kjente noe til det. Og hvorfor skulle vi bruke det? Vi stilte jo et krav som var av betydning, og det var at våre frontkjempere ikke måtte bli straffet for at de hadde satt sine liv inn for vårt land.

Vi var klar over at vi hadde et lite kort på hånden, og det var den frykten vi kunne fremkalle med sprengstoffet. Derfor la vi også ut de ledningene som dere kanskje har observert. Lie og Rogstad sa at den frykten vi kan fremkalle, gjør at de ikke kan være helt sikre på oss. Det ville dog ikke bli tale om å sette av ledningen, da vi hadde avtalt at vi ikke skulle gjøre det. De, henvendt til Sj/13313, hadde spurt om vi ville sprengte, og Rogstad hadde sagt at de i tilfelle skulle få beskjed fra oss. Riisnes gentok også det som Lie og Rogstad sa under forhandlingene at de i tilfelle et angrep ikke ville skyte på oss, men over og til siden.

Det brevet som Riisnes gikk tilbake for å ødelegge, fant kriminalpolitiet senere restene av og fikk det satt sammen. Det lød:

«Lederne for hjemmestyrkene på Skallum.

Under våre forhandlinger med Dem har vi fått forståelsen av at De er en fedrelandssinnert og rettskaffen mann, og vi retter derfor denne erklæring til Dem i tilid til at man ikke har den forsvinnende og fordreier de faktiske kjensgjerninger, samt til at De gjør oss den tjeneste å gjøre våre

nærmeste bekjent med grunnlaget for vår handlemåte.

Vi har i disse dager gjort hvad vi kunne for ved forhandling å opnå anstendig behandling av våre norske frontkjempere. Det lyktes ikke, men husk fremdeles allikevel at hver enkelt av Dem satte livet inn for hvad han mente var Norges sak.

Vi ønsket å falle i kamp. Sterkt beveget var vi beredt til det, men en kamp vilde betydd utgyldelse av meget norsk blod. Dertil kom at i kjelleren på Skallum gård er oppbevart et meget betydelig sprengstofflager. En sprengning ville medført omfattende ødeleggelser og tap av menneskeliv i vid omkrets omkring stedet. Selv åktet vi ikke å gjøre bruk av dette våben, men under en kamp om hovedbygningen ville det vært den største risiko for at sprengstoffet kunde bli brakt til eksplosjon.

Kun disse forhold har gjort at vi foretrekker å ta våre liv som frie menn, istedet for å falle i kamp.

kene er for
leidar Anne
fra 1937 pro
nkefruen E
Svanesjøen»
å «Moulin R.
an ønsker se
ummen blir
ppfylt også.

11.856.475

na																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																						</
----	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	----

Nede på OKO, Bodoms villa, satt Riisnes under bevoktning av 3 av våre jegere. Vi skal gjengi et lite referat av det som hadde foregått under dette vakthold. Samtalen gir et tydelig bilde av mentaliteten blant de høye herrer i Nasjonal Samling:

«Det mest bemerkelsesverdige var kanskje fangens spørsmål om han ikke skulle skytes samme kveld. Hertil kunne vi naturligvis ikke gi noe definitivt svar. På oss som hørte på, virket fangen slapp og sykkelig. Når vi i samtalen kom inn på politiske spørsmål, svarte han alltid: «Det nytter ikke å diskutere, for vi er jo av helt forskjellig oppfatning». Dette kunne vi jo for så vidt være enige i.

Vi kom inn på unntagelsestilstanden i Trondheim, da 10 gode nordmenn ble henrettet uten lov og dom. Fangen uttalte i denne forbindelse: «Riktignok er Rogstad blitt beskyldt for dette, og det er nok også riktig at han ifølge tyskernes anmodning oppga disse blant dem som sto mest imot oss i kampen, men det var ikke hans mening at de skulle skytes. Rogstad er den beste unge nordmann jeg noen gang har truffet». Videre uttalte Riisnes at de nazistene, så stort på det og vi måtte forstå det slik at de som sto dem i mot i kampen måtte fjernes.

Angående Hjemmestyrkene hadde «Ministeren» ikke noe nedsettende å si, snarere tvert om. «Jeg håper at landet med så kjække patrioter må kunne bygges opp igjen. Men dere kommer ikke utenom bolsjevismen».

At fangen var nedbrutt var jo ikke så rart. Påkjenningen under den 4 døgns lange beleiringen av Skallum hadde vært hard. Han sa bl.a.: «De som har villet oss ond, har oppnådd dette. Vi telte tiden i halvtimer».

Maten på Skallum hadde ikke smakt dem godt, hadde vi inntrykk av. Riisnes drakk store mengder vann under oppholdet på fangerommet, men han hadde øyensynlig store vansker med å bli kvitt det, igjen. Han undskyldte seg med at under slike forhold «var det ikke så lett». Det trodde vi ham så altfor gjerne.

Legen hadde foretatt en visitasjon av ham for å kontrollere at han ikke hadde gift på seg. Da Riisnes litt senere puttet noe rusk han hadde i lommen i munnen, måtte han likvel spytte ut. Det viste seg å være tobakksstøv og vi lot ham få en sigarett.

Da vi spurte ham om NS virkelig hadde trodd at tyskerne skulle vinne krigen, svarte han: «Ja, vi trodde det og håpet helt til det siste at tyskerne ville seire med sitt hemmelige våpen».

Under eskorte av våre jegere ble Riisnes om natten kjørt inn

ved verandaen foran hovedbygningen. Istedenfor vaktposten fant han et mørkt hull, verandaøren sto på vid gap, og han ropte: «Hvor er du?» Vaktposten kom da frem fra bunkersen ved huset hvor han hadde søkt ly for regnet. Da de straks tenkte at noen hadde sneket seg inn og gjemt seg og de ikke ville stå midt foran inngangeren som skyteskive, stilte de seg bak et par trær og holdt døren under bevoktning. Slik sto de en stund da det plutselig rasler i grusen på gårdsplassen, en av de andre jegere kom ryggende ganske sakte med rifla skuddklar og la seg inntil hushjørnet. Han hadde sett at kjøkkendøren ganske langsomt åpnet seg. Dette begynte å bli mystisk og spennende steg. Plutselig var det noe som rørte seg i en edelgran like nede i hagen. Det ble anropt, men ikke noe svar, og etter et nytt anrop braste et geværskudd inn i granen. En av de andre vaktpostene kom styrtende til: «Var det du som skjøt?» Det ble ikke tid til å svare før det hørtes et lurveleven borte ved bunkersen og en stemme ropte på klingende nordlandsk: «Jeg møtte en svart katter bortpå her, hu kom som Svarten sjøl skulle være etter a. Det er da pokker at dere skal drive å skyte etter katter midt på svarte natta og vekke folk. Nå vil jeg ha ro resten av vakta, godnatt».

En dag skulle sprengstofflageret i kjelleren undersøkes og minene ved bunkers 2 demonteres. Områdets Pi-sjef hadde ledelsen. Minene ble ekspedert ganske greitt og så kom turen til sprengstofflageret i kjelleren. Sammen med kriminalbetjent Rustad, som ledet undersøkelsen og etterforskingene på Skallum gikk Melsvær og 100-Nk Anders ned i kjelleren. Da de tok i døren hørtes et knepp. Dette kunne tyde på en tennanordning og Pi-sjefen ville derfor undersøke videre alene, hans argument var at det var nok om det gikk med en mann. Rustad og Anders ga etter for denne logikk og gikk opp. Sammen med gutta gikk de i dekning. Litt senere kom Pi-sjefen opp, alt var i orden.

Ute på gårdsplassen gikk en folkevond schäfer i løpestreng. Som mat hadde den fått slengt til seg en stor skinke av «ministrene». Gutta ville ha skutt den, men torde ikke gjøre det uten Fridtjovs tillatelse. Imidlertid, en dag da lotte Inger ga den mat, bet den henne. Alle sukket litt, for nå visste de at bikkjas dager var talt. Den ble gitt det drepende skudd, og Fridtjov erklærte straks at den var det første gruppe 13313 hadde nedlagt. Det var vel også det første skudd som gruppen løsnet mot et levende individ. Det eneste

meieri-salen med per både på «gutejente-siden» av I. tramper takten i be og jentene venter hå dans. Mye dans blir c og slitne forlater Sol vig festen. Vel hjemme, straks – Solan inners, selvfølgelig, for der tre minst. I drømme danse med skjønne engler og utlevert vinger. Solan i seg også inn i drømmen, hans sorte vinger får St. til å løfte en formanende i finger, så Hr. Gundersen i forbedring og vingene blir hv. Og når de to våkner, oppdag de på bakken en nedfalle, stjerne som de plukker opp og tar med seg tilbake til sin verden

måtte i så fall være den villanda Fridtjov bommet på den 8. mai oppe på Trillingvann. Vi sier bommet, men han sa selv at han ville se hvor nær han kunne skyte med colten.

I denne tiden var gutta stadig på oppdagelsesferder, og en dag kom de over en blikktrommel som virket mystisk og selsagt måtte undersøkes. En tok av lokket, en annen dro i en trå som kom til syne, tredjemann hørte da straks at det suste i boksen og ville kipe den ut av vinduet. «Ta det bare med ro», mente fjerdemann. «Er den full av sprengstoff hjelper det ikke noe å hive den ut av vinduet. For, springer den, seiler både vi og hytta til Bloksberg, enten den ligger her eller utenfor».

En av gutta kom over en dunk med sprit og nå gjaldt det å finne et sikkert gjemmested. Men den ble selvfølgelig funnet og byttet både eiermann og gjemmested omtrent femten ganger i løpet av et par dager. Til slutt ble den fortært på en troppsfest til alles «beste».

1. tropps forsyningsmann ble snart en populær mann, han tok seg nemlig av hønsestellet og få var ikke de eggene han bar inn. Det var sikkert andre også som forsynte seg med egg, men derom tier sagaen. En dag holdt gutta igjen med 100 F. Da han kom opp i hønsehuset hadde et par av hønene fått irgrønn kam, og i verpekassa lå et irgrønt egg. Da dette egget var kokt på samme måte som de andre eggene, ble det lagt til avkjøling. En av gutta lurte seg til å få kokt det en tid til, og da 100 F senere tok av skallet, viste det seg å være like grønt inni som utenpå. Dagens sensasjon.

Gårdsbestyrer Simonsen på Skallum gård fikk etter en 3-4 dagers forløp lov til å komme inn på området, da våronna skulle begynne. Unntatt politiet og høyere sjefer hadde forøvrig ingen adgang til gården. Område-sjef Knoff og distriktssjef Brinch var ellers flere ganger på besøk.

Morgenbladet 2 des. 83
Beretningen om Jonas Liss død - skriften